

כוננות ספריגה

על הוiotת המלחמה וההתמודדות של ילדים ואנשי
צוות בפנימיות לילדים בסיכון בזמן מבצע "צוק איתן"

ירדן יצחקי

לאורי תואר ראשון בחינוך ותואר שני
בdemokratia וקרימינולוגיה, והוא בעל
nisyon עשיר מארוד בעבודה טיפולית. אורי
 החל את דרכו בפנימייה בתור מדריך ורכז.
אחר כך שימש מנהל חטיבת בינויים. היום
הוא מנהל הפנימייה.

אורן דוד

אורן דוד מספר על הפנימייה ועל הילדים
ה חיים בה: פנימיות הרி ירושלים היא
פנימייה טיפולית פוט-אשפוזית,
ה מיועדת לילדים בני 7-15, הסובלים
מഫעעות נפשיות קשות וחיבורים לצאת
מהתא המשפחתית שלהם, מהסביבה
ומהקהילה שלהם. בפנימייה שוהים 96
ילדים המוחלקים לקבוצות גיל של 15
ילדים כל אחת. לכל קבוצה אחרים 12
אנשי צוות.

מדובר בילדים עם הרבה מрудת קשיים,
על קצה הרץ של הסיכון. ילדים שלא
הצליחו להשתלב במסגרות חינוכיות
אחרות, ילדים שאולי אפשר לומר שnenfsh
"מפורקת" ויש להם רמת תוקפנות גבוהה,
חוון גדולה וחוסר אמון במוגרים.
ילדים אלה סבלו מהזנחה, מהתעלולות

בלילה שבין 7 ל-8 ביולי 2014, יצא
לדרך מבצע "צוק איתן". המבצע החל
לאחר תקופת רווית מתח, מחייבת
שלושת הנערים ורציחתם ועד ירי רקטות
הויל וגובר מרצעת עזה לעבר ישראל.
במהלך המבצע נורו אלפי רקטות לעבר
ישראל, שההתמודדה במקביל עם ניסיונות
חדרה של מחלים חמושים לשטחה.
ישראל נלחמה בא慕עות כוחות מהאויר
ומהקרע וספגה הרוגים ופצועים רבים.
מבצע צוק איתן ה证实ים אמן לאחר
חמשיםימי לחייה, עם הסכמה משותפת
של ישראל וHAMAS על הפסקת אש, אך
עם זאת נדמה כי לעיתים האש מותירה
ଘלים לוחשות, גם שנדמה שהכל כבר
שקט ורגע.

נדמה כי אצל רבים בישראל חווות הנפש
האנושית טلتלה כשהמציאות החיצונית
חדרה אל העולם הפנימי והותירה בה את
אותותיה מתוך שהיא מדערת את בסיס
ההתנהלות היום-יומית ומלואה בחוסר
ודאות, במתה, בלחץ נפשי ובחדרה
קיומית אמתית.

צאנו לבדוק כיצד זה זאת ילדים ובני
נוור נפגעי התעלולות, שהטרומה
כבר חרotta בנפשם, השווים בפנימיות
"הריה ירושלים" (לשעבר פנימיות "בני-
ברית"). ניסינו להיכנס פנימה, לתוך עולם
הפנימייה והילדים השווים בה כדי להבין
ולהריגש איפה פגש אותם מבצע צוק
איתן.

היררכות הפנימייה - הגנה איונטנסיבית

אורן דוד הוא מנהל פנימיות הרי ירושלים,
בן 52, ועובד בפנימייה מזה 28 שנים.

גלאס, ש' (2008). דיכאון לאחר הלידה:
איתור מוקדם בשירותי בריאות ראשוניים
בישראל. פסיפס גופנש: בריאות נשים
בישראל, אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

מיוקליינר, מ' וברנט א' (2005). תאורית
ההתקשרות. מפגש, מתוך <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=565>
(אוחזר בינואר 2015).

פרקטור, ו' (דצמבר 2011). קשר ברור
בין אלימות מצד בן הזוג לדיכאון לאחר
לידה מתוך DoctorsOnly. <http://doctorsonly.co.il/2011/12/26762>
(אוחזר בינואר 2015).

קפלן ק' וקפלן א' (ללא שנת דפוס),
התמודדות עם דיכאון לאחר לידה, מתוך
<http://www.psychologia.co.il/pregnancy4depression.htm>
(אוחזר בינואר 2015).

רומים, פ' (דצמבר 2010). דיכאון לאחר
Postpartum Depression). (לידה מתוך Israeli Nursing Update , 2
<http://www.medicalmedia.co.il/publications/ArticleDetails.aspx?artid=388&sheetid=240>
(אוחזר בינואר 2015).

Tronick E. (no date). Still Face Experiment. from
<https://www.youtube.com/watch?v=apzXGEbZht0> (retrieved
.January 2015

Tronick, E. Z., & M. K. Weinberg (1997). Depressed Mothers and Infants: Failure to Form Dyadic States of Consciousness. 15

Paulson J. F. & Bazemore Sh. D. (May 19, 2010). Prenatal and Postpartum Depression in Fathers and Its Association With Maternal Depression: A Meta-analysis. JAMA: The Journal of the American Medical Association, 303, 19 from <http://jama.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=185905> (retrieved January 20

כרמל אלעד מדגישה את מורכבות הדילמה שאורי דוד סיפר עליה: לעיתים, למרות האזעקות, השהייה בסביבת הבית עשויה להיות מרגיעה יותר מאשר השהייה במקום רחוק, בגלל חוסר הידיעה והדאגה מה קורה המשפחה. בהקשר זה היה לנו קשר רציף עם הוריהם, וגם הם התלבטו בשאלת מה נכון עבורי הילד ואם הוא יכול להכיל את המציאות הזאת בבית.

התמודדות הצוות - הכללה והגנה

המילה " הכללה" קיבלה משנה תוקף בקרב הילדים וצוות הפנימית במשך המבצע. הילדים נדרשו להכיל מציאות קשה וכואבת, המעוררת חרדות בסיסיות בוגר לעצמי ולקרירים לי. הוצאות נדרש להכיל את המציאות, וגם את הילדים עצם, שהרי אנשי הוצאות היו המבוגרים האחראים שהוא עם וקיבלו על עצם את התקpid החשוב הזאת.

כיצד הגיעו הילדים בזמן הלחימה?

אורן דוד: בתקופות של לחץ ביטחוני מתחשך ראיינו יותר התפרצויות של ילדים, נטיה לדיכאון וקושי להתרכו וללמוד. התעוררו אצלם רגשות של פחד וחדרה. הרבה מהם התקשו להירדם בלילה, ובקרב ילדים שמרטיבים, ההרטבה הופיעה בתדרירות גבירה יותר. הופיעו גם כל מיני התנהגוויות אחרות, כמו לזרע בפנימיה ולצעוק, או ילד שהתכוון לפתח את ברזיו הנמצאים במבני המגורים.

גם לעיתים המבצע הייתה חשיבותו. המבצע נפתח בקיין, שבו ממילא כל יציאה לחופשה מלאה בלחש גובר לפניו כו, מכיוון שלאלו הם ילדים הבאים מבתים שלא תמיד מגינים עליהם ולא תמיד צרכיהם לסיסים את שהותם בפנימיה ולעבור למסגרת אחרת, ודוחנו את המעבר. מובן שנדרשו להשאיר צוות במקום, להכין להם פעילויות ולתת להם הרגשה בטוחה ומוגנת. הורים שביקשו שישלים יגיע אליהם, היו צרכים לחתום על מסמך המאשר שהילדים נמצאים באחריותם בזמן הזה.

ורדה קלינגהופר: מכיוון שהילדים באים עם חרדות וטראות קודמות, המצב הczif' אותן. אצל רוב הילדים היה אפשר לראות עלייה בחדרה. הילדים

כרמל אלעד, עובדת סוציאלית ראשית של הפנימיה, מספרת גם היא על הקשר עם ההורם במהלך התקופה המתווחה: הורי הילדים פחדו להגיא לפה, הם היו לחוצים מאוד. לאחר כל אזעקה התקשרנו אליהם והודיענו להם שהכל בסדר. היה לנו גם טלפון חירום שאפשר היה להתקשר אליו תמיד ולקבל מענה. חוסר הוודאות ליווה את צוות הפנימיה במהלך המלחמה והצריך התארגנות מחדש מפעם לפעם. בשלב הראשון של המלחמה לא היו א Zukot באזרע הפנימיה, אך לאחר מכן האזעקות הגיעו גם לאן. והמתה והחרדה של הילדים גברו וחייבו את הצורך שלם בסביבה מגינה.

ורדה קלינגהופר, הפסיכולוגית הראשית של הפנימיה: המבצע תפס אותנו זמן קצר לפני הילדים עמדו לצאת הביתה לחופשת הקיץ, ועל כן עסקנו הרבה בת恬בות אם יוצאים הביתה או נשארים כאן. כל הילדים נשארו מעט יותר, ואז הערכנו את מצבו של ילד וילד. האם נכוון לשולח אותו הביתה, גם מבחינת מצב הביטחון באזרע וגם מבחינת המשפחחה? עד כמה הביתה יכולה לתקוף בתקופה הזאת? למשל, אחת הילדות בפנימיה ראתה בהחלה שלא יצא הביתה באותו זמן, אולי בכונה לא רוצחים מתחת לה עצה. היא הייתה בחדרה גדולה, והתקשתה לקבל את העובדה שהיא נשארת בפנימיה כרצון להגן עליה.

אורן דוד: בפנימיה יש הרבה ילדים שගרים בדורם, ולכן התלבטו אם לשולח אותם הביתה לחופשות שבת או לחופשת הקיץ באוגוסט. כשהוחלט להשאים, התארגנו במיוחד כדי לא לשולח את הילדים לאזרע הסכנה. היו ילדים שהיו צריכים לשיסים את שהותם בפנימיה ולעבור למסגרת אחרת, ודוחנו את

המעבר. מובן שנדרשו להשאיר צוות במקום, להכין להם פעילויות ולתת להם הרגשה בטוחה ומוגנת. הורים שביקשו שישלים יגיע אליהם, היו צרכים לחתום על מסמך המאשר שהילדים נמצאים באחריותם בזמן הזה.

פנימית "הורי ירושלים"

ומangoן פגיעות - פיזית, نفسית ומינית. כל הילדים חוות טראומות שונות: נטשה, הרגשות קיצוניים של אימה ופחד, מצבי חיים של עוני וזנות.

כיצד נערך הוצאות לטפל ולהכיל את ילדי הפנימיה בזמן מבצע צוק איתן?

אורן דוד: היה ומדובר בילדים הזקנים להאגנה ולהסתכבות תמיד, ובזמן מלחמה וחירום בוודאי מלחמה וחירום הסתכלנו עליהם מקרוב. מכיוון שככלנו הימים יש טלוויזיה ורדיו, גם הם נחשפו במהלך המבצע, גם הורים חשו אותם זהה. נוסף על כך בזמן המבצע היו אצלנו אזעקות. מאוחר שהילדים כבר היו טראומות קודמות, כל דבר בשעת חירום מעורר אצלם מתח וחרדה, מן הרגשה שהכל יכול להתפרק. בתקופה הזאת עסוק הוצאות במצב: הגבירנו את תדרות השיחה הקבועתיות כמועה להחדרות והחרדות של הילדים, התענינו בחדרות שלהם (עם הגודלים סביב שיחה חופשית ועם הקטנים באמצעות משחק). אצל ילדים שלהם בעיות קשות הקשו בSHIPOT ובהבנת המציאות ובקושי להסתדר במרחב האישי והסבירתי, היה צורך לדבר הרבה יותר.

כאשר אזעקות, הוצאות שלנו הוקפץ לבני המגורים של הילדים, אסף אותם וירד אתם למקלטם, שביקשו להתעדכן בנוגע למצב הילדים, שיבקו לו הטעות שהם מטופלים ומוגנים כל הזמן.

צילום: Alamy Stock Photo

אוטו גודל יותר. נראה שצונות הפנימית התגיים באופן טוטאלי למשך הילדים, לשמריה על גופם ונפשם. הדבר ה策יך מהם מסירות נפש ומשאבים רבים, ובגה מהם מחיר לא קטן. אבל בזוכותם יכולה להפצעה התקווה שאפשר לצאת מהתקופה הקשה הזאת עם כוחות נפש מוחזקים יותר ואיתנים יותר.

אותות המלחמה טרם נעלמו

האם המלחמה הותירה את רשותה על הוצאות גם היום?

ורדה קלינגהופר: מעצם היותו של הוצאות צוות המגן על הילדים, הוא סוף יותר בעצמו.

כרמל אלעד: בזמן שגרה יש לצוות מערך הדרכות מובנה, ובדרך כלל יש זמן רב יותר לעיבוד המידע. בغالל המלחמה לא יהיה זהה זמן. פתאום התחליה השנה החדש ואנשים הגיעו אליה מותשים כי בעצם לא היה להם חופש. וזה באמת לא היה קל.

אורן דוד: בתחילת השנהפגשי צוות עייף, מתוסכל, עצבני ונטול כוחות מחודשים לפתח את השנה.

מה היה מצב הילדים שחזרו לפנימיה בתחילת השנה?

ורדה: בתחילת שנת הלימודים החדשה הילדים העלו תכניות הקשורות למלחמה, לאזעקות ולהרס בתים. היו ילדים שציירו צירורים של הלחימה ושל הירידה למקלטיהם. המצב הרגשי של הילדים היה קשור מאוד לאופן שבו המשפחה תפקדה. ילדים שהוריהם היו בחזרה בגופה הושפעו יותר. ניכר היה שהילדים שחזרו מבתים שבהם היה פחות סיכון של המdea, נחשפו יותר לתנאי המלחמה ולהרדות, והושפעו מהם.

כרמל אלעד: ככל עברו טראומה, ולא היה זמן לעבד אותה כי החלה שנה חדשה וצריך היה להמשיך הלאה. קראנו לשכבת הגיל החדשה שנכנסה לפנימיה "איתן", וזה לא סתם, זה ממשמעותי.

מצב של חירום וסכנה מציב את כולנו ב"סימון שאלה", מקום לא יציב ומעורער, במקום שבו הנפש מוחשפת בביטחון ומרוגע. לעיתים אנחנו מוצאים אותן כשלעצמה שככה. לעיתים תמשיך אנחנו זקנים לזמן נסף. לעיתים ישבו אצל ילדים הסערה עוד כברת דרך ארוכה. אצל ילדים נפוגי התעללות והזנחה, הצורך בביטחון ובמרוגע לנפש עז יותר, והקושי לספק

היו משאלים אלמנטים מן המלחמה, סביר ההפצצות ובתיים שנחרשו. לדוגמה, הילד, שבתו נמצא בעוטף עזה והוא חוויה מלחמות קודומות, היו יותר טקסיים אובייסיביים. הילדים גם דאגו למשפחות: אולי קרה להם משהו? האם הם הספיקו להגיע למקלט בזמן אזעקה? וכן על הכל, הילדים ראו שהוצאות מפחד והגבינו אליו. המצב הפעיל אצלם חרדות בסיסיות וראשוניות, כמו החשש להיפגע, החשש למשפחותיהם, והחשש לצוות הפנימיה, שהרי היו גם אנשי צוות שהתגייסו למילואים, והילדים חששו שלא יחזרו אליהם.

הילדים הפעילו דפוסי התנהגות שם מכירים, רק בעצמה גבוהה יותר, כלומר חרדה נטישה, הרטבות בלילה, או קשיים להירדם. ורק אחר כך לאט-לאט אפשר לשימושו בתוך כל זה אצל כמה מהילדים תננים הקשורים למלחמה עצמה.

كيف הגיב הוצאות למצב?

ורדה קלינגהופר: המדריכים קיבלו על עצמם תפקיד הרוי. הם התגינו להגנה על הילדים, ובתחילת אפיו לא רצוי להתרחק מהפנימיה על מנת שיוכלו להיות קרובים לילדים ולגשת אליהם במקרה הצורך. חלקים חברה צעירים שאחראים לקבוצה של ילדים, והיו צריכים לדוד אטם למקלט. זהו אחריות חוסר ודאות: האם יוצאים הביתה או לא? האם מי יצא למילואים יחזור? הם היו צריכים להתמודד עם חרדיותיהם נסף על האחריות הרבה שהייתה להם כלפי הילדים.

כרמל אלעד: הוצאות היה מבוהל מאוד. היו אנשי צוות שראו את היירוטים של הרקטות, וגם זה העלה אצלם את רמת הפחד.

אורן דוד: המדריכים גרים במקום, והם היו במתה רב, כל אזעקה הייתה מקפיצה אותם. אצל המדריכים הנשואים שיש להם ילדים עלתה השאלה למי לדאוג לקודם לילדים או לילד הפנימיה.